

Rapport og planer (2012-2013)

1. Innledning

Bruk av det kunnskapsgrunnlaget Artsdatabanken leverer er i tråd med myndighetenes ønsker. Artsdatabanken registrerer derfor med glede en økende oppmerksomhet om de produkter og tjenester vi er ansvarlige for. For å imøtekomme den økende etterspørselen, kreves god oppfølging og dialog, både med brukere og samarbeidspartnere.

Artsdatabanken jobber kontinuerlig for å styrke kunnskapen om mangfoldet av arter og naturtyper. Vi har også fokus på at kunnskap skal være åpent og fritt tilgjengelig for alle i samfunnet.

2. Resultatrapportering for 2012

2.1 Rapport om styrets arbeid

Styret hadde fire møter i 2012 og behandlet 40 saker. Noen av sakene om tildeling av utlyste tilskudd ble behandlet pr. e-post mellom styremøtene.

Sentrale saker knyttet til løpende mål- og ressursstyring:

- Godkjenning av årsplan og budsjett for 2012
- Godkjenning av regnskap for 2011
- Godkjenning av årsrapport for 2011
- Vedtak om tildeling av utlyste tilskudd
- Godkjenning av aktivitets- og økonomirapporter pr. tertial
- Godkjenning av revidert budsjett for 2012
- Tilslutning til revidert mandat for Artsprosjektet
- Godkjenning av avtale med den svenske ArtDatabanken om felles drift av rapporteringssystemet Artsobservasjoner

Sentrale saker knyttet til strategier for måloppnåelse:

- Vedtak av revidert plan for utviklingen av versjon 2.0 av beskrivelsessystemet Naturtyper i Norge
- Omdisponering av stillingshjemmel – fra biolog til bioinformatikk.
- Norsk rødliste 2015 – plan for arbeidet
- Vedtak av strategisk plan for perioden 2013-17

Styrets arbeid har blitt gjennomført som planlagt, og styret gir uttrykk for at de er godt fornøyd med saksforberedelser og gjennomføring av styremøtene.

Vedlegg 1: Referater fra Artsdatabankens styremøter i 2012

Styret hadde i 2012 følgende sammensetning.

Stein Lier-Hansen, Norsk industri (styreleder)
vara: Signe Nybø, Norsk institutt for naturforskning

Øystein Wiig, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum
vara: Vigdis Vandvik, Universitetet i Bergen

Gro I. van der Meeren, Havforskningsinstituttet
vara: Anders Jelmert, Havforskningsinstituttet

Astrid Brekke Skrindo, Vegdirektoratet
vara: Jan Henning L'Abée-Lund, Norges vassdrags- og energidirektorat

Rune Aanderaa/Christian Steel, Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA)*
vara: Anne Breistein, SABIMA

Janne Sollie, Direktoratet for naturforvaltning (DN)
vara: Yngve Svarte, DN

Stein Hoem, ansattes representant
vara: Toril Loennechen Moen

Styremedlemmene er oppnevnt for perioden 2012-2013. De ansatte velger selv periode for sin representant i styret.

* Christian Steel erstattet Rune Aanderaa som SABIMAs representant i styret fra og med september 2012.

2.2 Generell tilstandsvurdering

Artsdatabanken har i løpet av sine åtte operative år lyktes i å befeste sin rolle, og har vært leveringsdyktig i forhold til vårt mandat. Vi står stødig som en nøytral leverandør av kunnskap om naturmangfold i Norge. Artsdatabanken har etablert et godt forhold til kunnskapsleverandører og brukere, og har et generelt godt omdømme i samfunnet. Artsdatabankens arbeid bidrar totalt sett til en betydelig merverdi for samfunnet.

Vårt arbeid blir også lagt merke til utenfor landets grenser, noe som bl.a. i 2012 resulterte i at Artsdatabanken ble invitert med som norsk partner i et EU-prosjekt.

Arbeidet med å mobilisere til økt dataflyt bærer frukter: Flere og flere ønsker å bidra med data, og de tekniske løsningene utvikles suksessivt for å ivareta etterspørselen. Større tilfang av data betyr også en økende etterspørsel fra eksisterende og nye målgrupper i samfunnet. Artsdatabanken har derfor et spesielt fokus på utvikling og optimalisering av våre produkter og tjenester slik at flere får lettere tilgang på relevant informasjon om naturmangfold.

Artsdatabanken bidrar sterkt til økt fokus på viktigheten av kunnskap om naturmangfoldet i Norge. Gjennom Artsprosjektet sysselsettes forskere og kartleggere fra mange kunnskapsinstitusjoner i Norge, og rekrutteringen av nye krefter innenfor biosystematikk styrkes.

Artsdatabanken har en tilfredsstillende økonomi. Vår største utfordring er å ha nok intern kapasitet til å håndtere nåværende portefølje. Hvis norske myndigheter ønsker at vi skal løse flere oppgaver enn de vi allerede har må det tilføres midler for å ansette flere i vår stab.

Våre eksisterende lokaler er nå en begrensende faktor i vår virksomhet. Artsdatabanken vil derfor flytte til nye og funksjonelle lokaler våren 2013.

2.3 Rapport om virksomheten 2012

2.3.1 Personale

Artsdatabanken hadde i 2012 følgende personale:

Navn	Stilling	%	Vilkår
Ivar Myklebust	Direktør	100 %	Midlertidig, åremål 2011-2016
Lisbeth Gederaas	Seniorrådgiver	100 %	Fast stilling
Nils Valland	Seniorrådgiver	100 %	Fast stilling
Stein Arild Hoem	Overingeniør	100 %	Fast stilling
Åslaug Viken	Seniorrådgiver	100 %	Fast stilling
Skjalg Woldstad	Rådgiver	100 %	Fast stilling
Ingrid Salvesen	Seniorrådgiver	100 %	Fast stilling
Askild Aaberg Hofsoy Olsen	Overingeniør	100 %	Fast stilling
Snorre Henriksen	Rådgiver	100 %	Fast stilling
Arild Lindgaard	Seniorrådgiver	100 %	Fast stilling
Toril Loennechen Moen	Rådgiver	100 %	Fast stilling
Helge Sandmark	Overingeniør	100 %	Fast stilling

Beate Horg	Seniorrådgiver	100 %	Fast stilling
NN	Rådgiver	100 %	Fast stilling, vakant i hele 2012
John Atle Kålås	Seniorrådgiver	20 %	Midlertidig (01.01.-31.12.12)
Rune Halvorsen	Seniorrådgiver	20 %	Midlertidig (01.01 -31.12.12)
Sigrun Skjelseth*	Rådgiver	100 %	Midlertidig (01.02.10-30.06.12)
Line Kristin Larsen**	Rådgiver	100 %	Midlertidig (07.10.11- 17.04.13)
Wouter Koch	Rådgiver	100 %	Midlertidig (07.05.12-07.11.12)
Åshild Stolsmo Viken	Førstekonsulent	80 %	Midlertidig (01.04.12-28.02.13)

*I forbindelse med en sykemelding i den faste staben i perioden oktober-desember, arbeidet Skjelseth med den sykemeldtes oppgaver basert på en timebasert avtale.

** Larsen gikk ut i 1-års fødselspermisjon fra og med 05.08.12. Wouter Koch er tilsatt som vikar i denne stillingen fra og med 08.11.12.

Faste stillinger utgjorde i 2012 12 årsverk. Midlertidige stillinger utgjorde 3,8 årsverk.

Styret vedtok i sak 13/12 å benytte den vakante stillingen til å styrke Artsdatabanken innen bioinformatikk. Stillingen ble lyst ut høsten 2012, men søkerlisten var ikke tilfredsstillende. Andre gangs utlysning ble derfor iverksatt i februar 2013, med søknadsfrist 22.03.13.

NTNU Vitenskapsmuseet vedtok 31.08.11 å opprette en 100 % stilling som førstekonsulent (økonomi) dedikert til Artsdatabanken. Stillingen er forutsatt finansiert av den overhead Artsdatabanken betaler til NTNU for administrative tjenester. Else Johanne Svorkås er permanent overført til denne stillingen, og har fra 01.05.12 hatt kontor plass i vårt arbeidsmiljø. I 2012 arbeidet Svorkås i 60 % stilling.

I tillegg arbeidet fire innleide konsulenter i 2012 i vårt arbeidsmiljø, tre av disse på IKT-området:

- Karl Baadsvik, BioVision: Rådgivning/internasjonale oppgaver, 30 % stilling
- Richard Gjerde, Conceptos AS: Programmering av Artsobservasjoner 2.0., 1723 timer
- Marius Nesser, WebStep AS: Programmering av Artskart, 1464 timer
- Magnus Galåen, Funell DA, Programmering i Databanken, 1014 timer

2.3.2 Hovedtrekk i virksomheten

Artsdatabankens hovedoppgave i 2012 har vært å gjennomføre de prosjekter som har prioritet iht. vår strategiske plan for perioden 2008-2012. Strategisk plan er solid fundamentert i Artsdatabankens mandat.

Årsplan for virksomheten i 2012 ble vedtatt i styret 15.02.12.

Vedlegg 2: Årsplan og budsjett for 2012.

Sentrale arbeidsoppgaver i 2012 var:

- **Fremmede arter i Norge:** Produksjon og lansering av “ Fremmede arter i Norge – med Norsk svarteliste 2012”. Produktene (rapport, nettbasert innsynsløsning, artsfakta) ble lansert 12. juni 2012, og omhandler vurderinger av økologisk risiko knyttet til fremmede arter.

- **Artsobservasjoner:** I samarbeid med SABIMA og NOF har vi fortsatt arbeidet med folkelig medvirkning i rapportering av observasjoner via registreringsverktøyet Artsobservasjoner. Det er lagt inn 2,1 mill. nye artsfunn i løpet av 2012. Ved årsskiftet var det 8, 2 mill. observasjoner i databasen. Vi har hatt økt fokus på å tilrettelegge for at profesjonelle brukere rapporterer sine observasjoner. Utvikling av en ny versjon av Artsobservasjoner har pågått gjennom hele 2012. Dette er et samarbeid med den svenske ArtDatabanken, og en ny versjon skal lanseres i 2013.
- **Artskart:** Videreføring av arbeidet med å kvalitetssikre og tilrettelegge artsdata som forvaltes av universitetsmuseene, forskningsinstitutt, konsulentfirmaer, forvaltningsorganer og frivillige organisasjoner. Data gjøres tilgjengelig i den nettbaserte karttjenesten Artskart, et arbeid som utføres i samarbeid med GBIF-Norge. Ved årsskiftet var det registrert 14,8 mill. artsfunn fra 32 dataeiere (totalt 106 databaser). Artskart er mye brukt av forvaltningen, forskningen, næringer, næringsorganisasjoner, frivillige organisasjoner og publikum.
- **Naturtyper i Norge:** Arbeidet med utvikling av versjon 2.0 av typeinndelingen Naturtyper i Norge ble satt i gang. Det er blant annet oppnevnt et vitenskapelig råd og flere tematiske faggrupper som viktige pilarer i arbeidet.
- **Artsprosjektet:** Det ble produsert betydelige mengder ny kunnskap om dårlig kjente artsgrupper gjennom Artsprosjektet. En omfattende kartleggingsaktivitet er satt i gang, og resultatene fra prosjektene blir fortløpende presentert. I Artsprosjektet arbeides det også med kompetanseutvikling innen biosystematikk, primært gjennom «Forskerskolen i biosystematikk».
- **Nye nettsider og bedre brukergrensesnitt:** Strukturere og gjøre letter tilgjengelig det innholdet som ligger i våre produkter og tjenester pr. i dag, med tilhørende utvikling av nye nettsider for Artsdatabanken.
- **Kommunikasjon:** Kommunikasjon med ulike brukergrupper.

2.3.3 Prosjekter og sentrale tema i Artsdatabankens virksomhet i 2012

Norsk rødliste for arter

Fra strategisk plan: Artsdatabanken skal revidere den norske Rødlista for arter iht. IUCNs retningslinjer.

Norsk rødliste for arter ble revidert i 2010. Rødlista er etablert som et viktig faglig grunnlag for en kunnskapsbasert forvaltning, og har høy aksept i ulike fagmiljøer og hos allmennheten.

Artsdatabanken valgte i 2011 å spørre de viktigste brukerne om synspunkter rundt det videre arbeidet med Rødlista. På bakgrunn av tilbakemeldingene vedtok styret at neste revisjon av Norsk rødliste for arter skal foreligge i løpet av 2015. Revisjonen skal gjennomføres i henhold til IUCNs retningslinjer for rødlisting.

Revisjonen bør omfatte alle arter og artsgrupper der det foreligger tilstrekkelig kunnskap til å foreta en revidert vurdering. Omfanget av revisjonen vil avhenge av viljen til finansiering av arbeidet fra relevante myndigheter. Styret ba også om at det legges til rette for syntese av kunnskapen om rødlisteartene, herunder hvorfor de er rødlistet, årsak til endringer, påvirkningsfaktorer mm.

Styret ga sin tilslutning til at sammenstilling av kunnskap om rødlisteartene utføres som en kontinuerlig prosess i Artsdatabankens arbeid. På grunnlag av dette lyste Artsdatabanken ut midler med formål å innhente mer kunnskap om de skoglevende rødlisteartenes habitatkrav. Midlene ble lyst ut i 2011 og første del av prosjektet ble gjennomført i 2012, og videreføres i 2013. Det ble i 2012 innvilget støtte til prosjekt som omfatter en stor andel av de rødlistede skoglevende artene. Detaljert kunnskap om artenes krav til leveområde vil være svært nyttig i forhold til framtidige rødlistevurderinger, men vil også gi mulighet for overordnede kunnskaps-sammenstillinger. Resultatene fra første del av prosjektet vil være på plass 1. april 2013.

I 2012 ble planprosessen for Rødlista 2015 gjennomført. Det er utarbeidet en detaljert prosjektplan som er godkjent av Artsdatabankens styre. I tillegg er det utarbeidet planer for en publikasjon som skal gi en syntese av resultatene fra Rødlista og arbeidet med naturtypeinformasjonen. Denne er planlagt publisert i 2016. Det er også lagt planer for hvordan man skal få et styrket og felles kunnskapsgrunnlag for rødlistearter i skog.

Fremmede arter

Fra strategisk plan: Artsdatabanken skal utarbeide og formidle oppdatert kunnskap om fremmede arter i Norge, herunder revidere den norske Svartelista

Artsdatabanken lanserte 12. juni 2012 produktene knyttet til arbeidet med økologiske risikovurderinger av fremmede arter: Boka 'Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012' og en søkbar innsynsløsning fra våre hjemmesider. Databasen som ble utviklet og brukt til vurderingsarbeidet inneholder artsinformasjon detaljer omkring risikovurderingene. Tilbakemeldingene tyder på at produktene ble godt mottatt.

Av de 2320 artene som er påvist som fremmede arter i Norge, ble det gjennomført risikovurdering av 1180 fremmede arter som reproducerer i norske områder, pluss 134 arter som i fremtiden kan spres til Norge ved menneskelig hjelp – såkalt dørstokkarter. I tillegg er det samlet inn artsinformasjon om 1071 ikke-reproduserende fremmede arter som finnes på Norges fastland og i norske havområder, og 69 ikke-reproduserende fremmede arter som finnes på Svalbard. Det ble også produsert nye faktaark, og til sammen finnes nå 85 faktaark på fremmede arter.

Risikovurderingene er basert på et helt nytt og kvantitativt kriteriesett som vurderer artenes invasjonspotensial og økologiske effekt. Metodikken er utviklet ved Senter for bevaringsbiologi (CCB) ved NTNU i samråd med et utvalg eksperter. Publisering av dette arbeidet i internasjonale tidsskrift har bidratt til at Norge kan stille meget sterkt i en internasjonal metodeutvikling.

Artsdatabankens arbeid med fremmede arter har skapt stor interesse i media. Dette har resultert i mange oppslag i riksdekkende kanaler og har fått mange henvendelser i etterkant av lanseringen.

Økologiske risikovurderinger er et viktig verktøy for en god forvaltning, og resultatene er en kilde til kunnskap for relevante samfunnsaktører og for allmennheten. Artsdatabanken vil derfor fortsette arbeidet med fremmede arter, og i først omgang vil en engelsk versjon av både bok og innsynsløsning bli publisert.

Vedlegg 3: Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012

Naturtyper

Fra strategisk plan: Artsdatabanken skal utarbeide og formidle oppdatert kunnskap om status for naturtyper i Norge.

Videreutvikling av Naturtyper i Norge

Typesystemet *Naturtyper i Norge* (NiN) er det sentrale verktøyet for Artsdatabankens arbeid med naturtyper. NiN er et faglig grunnlag for rødlista for naturtyper, samt et beskrivelsessystem for naturtyper i arbeid med rødlisting av arter og risikovurdering av fremmede arter.

Flere sentrale institusjoner bruker NiN i sitt arbeid, og Artsdatabanken har en aktiv brukerdiallog med disse. Brukerdialogen er særlig viktig i forbindelse med utvikling av versjon 2.0 av NiN. Dette arbeidet ble startet for fullt i 2012 med professor Rune Halvorsen, NHM-UiO som prosjektleder og Artsdatabanken som sekretariat. Arbeidet er organisert i faggrupper som utreder ulike tematiske områder, og foreslåtte endringer behandles av et vitenskapelig råd bestående av våre fremste fagpersoner på området. Arbeidet med NiN 2.0 vil gå frem til sommeren 2014.

Viktige tematiske fokusområder i revisjonen er kulturmark og menneskepåvirket natur, åpne grunnlendte naturmarker, myr og kilde, ferskvann, marine områder og landskap. Utover dette vil det bli fokus på kartleggingsmetodikk og veiledning, bedre dokumentasjon av innhold og koblinger mellom arter og naturtyper.

Naturtypebasen

NiN dokumenteres gjennom en database med innsynsløsning, som ble utviklet i forbindelse med lanseringen av NiN i 2009. Dette verktøyet ble i 2012 overført til en ny teknisk plattform, noe som gir Artsdatabanken langt større muligheter når det gjelder redigering og tilrettelegging av publikumsinformasjon. Den nye tekniske plattformen er en del av en større omlegging som muliggjør en langt større integrasjon av Artsdatabankens tjenester. Ny versjon av Naturtypebasen planlegges lansert i tilknytning til lansering av nye nettsider for Artsdatabanken våren 2013.

Rødliste for naturtyper

Rødlisten som Artsdatabanken publiserte i 2011 har møtt stor interesse både nasjonalt og internasjonalt. Internasjonalt gjelder dette særlig i relasjon til IUCN sitt arbeid med å utvikle globale standarder for rødlisting av økosystemer (tilsvarer naturtyper i denne konteksten). Artsdatabanken ble invitert til og deltok på en workshop i regi av IUCN om dette temaet i mai 2012. Høsten 2012 ble også rødlista publisert og distribuert i en engelskspråklig versjon..

Artsobservasjoner

Fra strategisk plan: Artsdatabanken skal etablere og drive en tjeneste som muliggjør folkelig deltagelse i registrering av arter i Norge.

Våren 2008 lanserte Artsdatabanken rapporteringsverktøyet Artsobservasjoner. Formålet var å bidra til økt folkelig deltagelse i arbeidet med å styrke kunnskapsgrunnlaget om forekomst og utbredelse av arter i Norge.

Naturinteresserte mennesker og forvaltningen i Norge har også i 2012 brukt denne rapporteringstjenesten i stort omfang. Ved årsskiftet 2012/2013 hadde de 10000 rapportørene lagt inn 8,2 mill. artsfunn i Artsobservasjoner, det vil si hele 2,1 mill. nye artsfunn i 2012.

Hele 87 % av observasjonene er fugler. Også planter, sopp, insekter, pattedyr/amfibier/krypdyr og fisk rapporteres i Artsobservasjoner. Pr. 10.03.13 fordeler observasjonene seg slik:

Fugler	7272409
Vekster	788759
Småkryp	173359
Virvel	40620
Fisk	3378
Totalt	8278525

Flere offentlige institusjoner har i 2012 benyttet Artsobservasjoner som database for sine artsfunn. De mest aktive er Statens naturoppsyn, Forsvarsbygg og Statens vegvesen.

Artsdatabanken har gjennom en tilskuddsordning for SABIMA og Norsk ornitologisk forening (NOF) organisert arbeidet med brukerstøtte og validering av artsfunn. Når det gjelder rapporteringssystemet for fisk, er det Havforskningsinstituttet som driver brukerstøtte og validering av marine fiskefunn, Norsk zoologisk forening (NZF) har tilsvarende oppgave for ferskvannsfisk.

I 2012 ble det arbeidet videre med utviklingen av Artsobservasjoner 2.0. Dette er et samarbeid med ArtDatabanken i Sverige. Uforutsette tekniske utfordringer medfører at lansering av ny versjon blir utsatt til forsommeren 2013.

Artsnavnebase

Fra strategisk plan: Artsdatabanken skal i samarbeid med vitenskapelige institusjoner drifte og videreutvikle en nasjonal artsnavnebase som legges til grunn for deling av navnedata både nasjonalt og internasjonalt.

Artsnavnebasen skal være primærkilden for norske arters taksonomi og nomenklatur. En oppdatert online Artsnavnebasen skal bli et viktig verktøy for forskningsmiljøer, forvaltningsinstitusjoner og frivillige organisasjoner. For Artsdatabanken utgjør Artsnavnebasen ryggraden for all informasjon om norske arter, og Artskart ble lansert med Artsnavnebasen som navnekilde i 2012.

Arbeidet med Artsnavnebasen har fokus på å få et så komplett register som mulig over navn på kjente arter i Norge. Navneregisteret inneholdt ved årsskiftet 2012/2013 92 % av disse navnene, og flere lister er innhentet og klare for import.

Artsnavnebasen inneholdt ved årsskiftet totalt 130 000 vitenskapelige navn og 26 000 norske navn, derav navn på 37 559 arter observert i Norge. Lister som ble importert i 2012 er vitenskapelige navn på Cynipoidea (gallvepser), Radiolaria (stråledyr), Cnidaria (nesledyr),

Foraminiferida (poredyr), Psocodea (støvflus), imperfekte sopper (Fungi imperfecti), samt norske navn på flere billegrupper og på overordnede nivå i treet.

Makrotaksonomien i Artsnavnebasen ble lagt om i 2012. Da basen ble etablert ble nivåene fra rike til orden hentet fra den internasjonale Catalogue of Life. Denne blir ansett som utdatert og i dag følges inndelingen presentert av Klaus Høiland i flere Blyttia-artikler i årene 2004-2006 og som også benyttes i Kaare Aagaards utredning til Artsdatabanken «Artsmangfoldet i Norge – en kunnskapsoversikt anno 2011».

I 2011 og 2012 ble det utviklet en listesøk-tjeneste som gjør det mulig å sammenligne hele lister mot innholdet i Artsnavnebasen. Tjenesten er formidlet til viktige brukergrupper fra universitetsmuseer, forsker- og forvaltningsinstitusjoner og vil videreutvikles og inkorporeres i Artsdatabankens nye nettsider i 2013. Kvalitetssikring av navn til arbeidet med risikovurderingen av fremmede arter har også utgjort en stor og viktig del av navnearbeidet i 2012.

I tillegg til de norske artene vil også alle øvrige arter som finnes i norske vitenskapelige samlinger inkluderes på noe sikt, med deres gyldige navn og benyttede synonymer. Artsdatabanken og en arbeidsgruppe fra universitetsmuseene (innen MUSIT) har startet et samarbeidsprosjekt med hensikt å etablere online validering av navn fra Artsnavnebasen til universitetsmuseenes samlingsbaser.

Det arbeides videre med å fase all funksjonalitet fra innsynsløsningen av Artsnavnebasen over i et felles datavarehus for Artsdatabankens totale digitale informasjon (Databanken) og synliggjøring av innholdet via nye nettsider vil skje i 2013. Det ble brukt mye tid på tilrettelegging av dette i 2012.

Artskart

Fra strategisk plan: Artsdatabanken skal i samarbeid med GBIF-Norge og andre relevante institusjoner drive og videreutvikle en nasjonal karttjeneste for arter og naturtyper som legges til grunn for deling av stedfestet informasjon både nasjonalt og internasjonalt.

Artsdatabanken og GBIF-Norge har i samarbeid laget kartløsningen Artskart, og denne har vært i bruk siden november 2007. Formålet med tjenesten er å gjøre tilgjengelig geografisk stedfestede artsfunn via internett. Data kommer direkte fra institusjonenes primærdatabaser til kartløsningen på internett. Gjennom det gode samarbeidet med GBIF-Norge er data i Artskart også tilgjengelige i den internasjonale GBIF-portalen.

Artskart har mange brukere både i forvaltningen og i forskningssammenheng. Tjenesten benyttes bl.a. av forvaltningen i behandling av saker etter Naturmangfoldloven og i saksbehandling i arealsaker og inngrepssaker i kommuner og fylker. Skognæringen bruker Artskart i hogstplanlegging, og vei- og vassdragsmyndighetene bruker Artskart i konsesjonsbehandling. Statlige myndigheter og konsulentfirmaer bruker tjenesten i konsekvensutredninger og i arealplanlegging. Forskningsinstitusjoner bruker Artskart som kunnskapsgrunnlag både for å få tilgang på mer informasjon/data og til kvalitetssikring av egne data.

I 2012 er arbeidet med oppgraderingen av Artskart videreført. Dette innebærer migrasjon til ny teknisk plattform, bedre kvalitetssikringsrutiner ved opplasting av data, ny funksjonalitet

og sterkere integrasjon mot Artsdatabankens øvrige tjenester. Nye versjoner av Artskart vil bli lansert i 2013 etter hvert som ny funksjonalitet, nytt brukergrensesnitt og nye data ferdigstilles. Det vil bli lansert en mobil applikasjon for Artskart våren 2013. Med denne løsningen blir data i Artskart tilgjengelig for en ny og bredere målgruppe. En ny nettversjon (Artskart 2.0) lanseres forsommeren 2013.

Tjenesten inneholder pr. 31.12. 2012 ca. 14,8 mill. stedfestede data om over 27 600 arter fra 32 større og mindre dataeiere i Norge (totalt 106 databaser). Dette innebærer at Norge er nr. 5 når det gjelder datadeling av stedfestede artsdata på global skala. Artsdatabanken har også i 2012 gitt tilskudd (2,5 mill. kr) til kvalitetssikring og tilrettelegging av ytterligere datasett etter søknad, der dataeierne har gjort arbeid for et tilsvarende beløp.

Databanken

Fra strategisk plan: Artsdatabankens hjemmesider på internett(www.artsdatabanken.no) skal være attraktive og nyttige og skal være vår viktigste kommunikasjonskanal.

Artsdatabankens nettløsning inneholder i dag mange portaler inn til ulike typer data. Dette er forvirrende og kompliserende for brukeren. Vi har behov for en fornying til en mer brukervennlig, helhetlig og tiltalende nettløsning der våre brukere enkelt finner data om arter og naturtyper. Vi startet derfor i 2011 forprosjektet «Databanken» med mål å planlegge et datavarehus og portal for Artsdatabankens egne og eksterne data om arter og naturtyper. «Databanken» ble etablert som et eget prosjekt med oppstart i januar 2012. I denne løsningen vil data presenteres i en helhetlig og oversiktlig måte på Artsdatabankens nye nettsted som ble planlagt parallelt.

Viktige arbeidsoppgaver i 2012 har vært å:

- utvikle et **Content Management System (CMS)** dvs. et produksjons- og lagringssystem for tekst, mediaelementer som for eksempel bilder, referanser og strukturerte data som er uavhengige av våre andre fagspesifikke databaser. Våre naturtypedata og også artsdata til tjenesten «Arter på nett» lagres og håndteres gjennom denne løsningen i tillegg til Artsdatabankens nye nettsted med funksjonalitet for nyhetssaker, informasjons- og temasider.
- utvikle et **Datavarehus** for å håndtere data fra ulike kilder, både interne og eksterne, nasjonale og internasjonale. Her blir data samlet, mellomlagret og koblet sammen.
- utvikle systemer for god **dataflyt**. Det er lagt ned stor omtanke rundt de tekniske løsningene og rutiner for dataflyt slik at denne skal være fleksibel, enkel og rask både internt og til eksterne brukere. Målet er en rask og enkel uthenting av ønskete data og brukervennlig og god presentasjon på vårt nettsted.

Planlegging og utvikling av den digitale artsinformasjonsløsningen «Arter på nett» (tidligere kalt ArtiPedia) har vært en sentral oppgave i Databanken i 2012. «Arter på nett» ble opprettet som et eget prosjekt under Artsdatabanken fra januar 2013. Den tekniske løsningen er utviklet via «Databanken», mens Artsprosjektet har bidratt med sommerfugldata gjennom en samarbeidsavtale med NHM, UiO. Både sommerfugldataene, på grunn av deres kompleksitet, og det gode samarbeidet med og gode innspill fra NHM sine sommerfuglekspertter har bidratt til at vi nå har en fleksibel løsning som kan favne alle typer data for alle artsgrupper.

Artsdatabanken er i dialog med eksterne brukere og dataleverandører om funksjonalitet og gjensidig datautveksling. Det ble inngått en intensjonsavtale om samarbeid og utarbeidet en arbeidsplan for utveksling av data med Encyclopedia of life (EOL). Dialogen med eksterne aktører fortsetter i 2013.

Artsprosjektet

Fra strategisk plan: Artsdatabanken skal være en aktiv pådriver for å styrke kunnskapsgrunnlaget knyttet til biologisk mangfold. Artsdatabanken skal arbeide for etablering av et nasjonalt "Artsprosjekt", og etablere samarbeid om dette med Sverige og eventuelt andre nordiske land.

Artsprosjektet er i sin helhet finansiert av Miljøverndepartementet. Det leveres en separat årsrapport for Artsprosjektet til MD (vedlegg 4). Det henvises til denne for informasjon om Artsprosjektets fremdrift.

Vedlegg 4: Årsrapport 2012 – Artsprosjektet.

I og med at KD bevilger midler til Forskerskolen i biosystematikk via Norges forskningsråd, inkluderer vi her tekst om dette hentet fra Artsprosjektets årsrapport.

Forskerskolen i biosystematikk

Forskerskolen i biosystematikk (ForBio) er et samarbeid mellom universitetene og de naturhistoriske museene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø som ble startet opp som et pilotprosjekt våren 2010. ForBio videreføres nå i full skala fram til 2014 gjennom støtte fra Artsdatabanken (Artsprosjektet) og Norges forskningsråd (museumssatsingen). Omlag 115 PhD-studenter og postdoc'er fra norske og svenske forsknings-miljøer er per i dag registrert som medlemmer i forskerskolen. I dette nettverket inngår også et femtitalls assosierte-medlemmer av MSc-studenter, PhD-studenter ved ikke-norske/svenske universitet, seniorforskere, lærere og andre interesserte.

Biosystematikk er et fag i rask utvikling hvor internasjonalt samarbeid står helt sentralt og forskerskolen bygger nå videre på det gode fundamentet som er lagt for ytterligere å styrke samarbeidet i Norden. Det arbeides blant annet med å inkludere danske forskningsinstitusjoner i dette samarbeidet, og på lengre sikt også finske. Forskerskolen har i 2012 arrangert et årlig møte med tema «Biodiversity and biogeography» i Trondheim og tilbudt 10 kurs, i nært samarbeid med den svenske forskerskolen og norske og svenske naturvitenskapelige forskningsinstitusjoner. Kursene spenner fra praktiske feltkurs til mer teoretiske kurs med innføring i metoder for å analysere slektskapsforhold mellom arter. På grunn av den raske utviklingen som skjer innenfor molekylære teknikker tilbyr ForBio nå også laboratoriekurs i DNA-sekvensering.

Kommunikasjon og samfunnskontakt

Fra strategisk plan: Artsdatabanken skal være en synlig, uavhengig og respektert formidler av kunnskap om biologisk mangfold.

Artsdatabanken har i 2012 fortsatt arbeidet med å øke synligheten av virksomheten gjennom aktivitet mot prioriterte målgrupper som samarbeidspartnere, forvaltning og «den naturinteresserte allmennhet».

Nyheter/media

- Det ble produsert 73 nyhetssaker på vår norske nettside og 7 på vår engelske nettside
- Det ble publisert 12 saker på Forskning.no og 3 saker på Science Nordic
- Vi har hatt et sterkere fokus på spredning av egenproduserte nyhetssaker
- Det har vært spesielt stor aktivitet rundt fremmede arter, både når det gjelder egenproduserte saker og oppfølging av eksterne nyhetssaker
- I følge vår medieovervåkingstjeneste er «Artsdatabanken» nevnt 621 ganger og «Rødlista» nevnt 2002 ganger i trykte og web-baserte media i 2012

Samarbeid med andre aktører

Artsdatabanken har både som mål og tradisjon å samarbeide godt med eksterne aktører, og trykket på dette har vært stort, også i 2012. Eksempler på dette er:

- «Humleplakaten» i samarbeid med NINA og Hageselskapet: I løpet av kort tid ble 5.000 eksemplarer av denne delt ut, og etterspørselen er så stor at vi vil trykke opp nye i 2013. Samarbeidet resulterte også i en egen «humleside» på våre nettsider .
- Nettverk for miljølæres årlige kampanje, som i 2012 handlet om snegler: Målet var å få mer kunnskap om sneglene. Også her ble det produsert en plakat som ble distribuert til flere skoler. Plakaten finnes også nedlastbar på Artsdatabankens nettsider.

I tillegg til NINA, Hageselskapet og Nettverk for miljølære har vi hatt løpende samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT), SABIMA og flere naturhistoriske museer i Norge.

Vi har også gjennomført en rekke møter med departementer, direktorater, forskningsinstitusjoner, frivillige organisasjoner og næringsorganisasjoner, og har holdt en rekke foredrag om vårt arbeid i ulike lag og organisasjoner. Den 18.oktober hadde vi besøk av kunnskapsminister Kristin Halvorsen, som fikk presentert vår nye satsing «Arter på nett».

Artsdatabanken deltar også i flere i eksterne råd og utvalg hvor vår kompetanse er etterspurt og det er relevant at vi deltar.

Flere tiltak for økt synlighet

I tillegg til nevnte aktivitet, har vi også satt i gang et filmprosjekt hvor det skal produseres fem korte filmer om vår virksomhet. Målet er å spre disse filmene på egne nettsider, Youtube og hos andre interesserte aktører. Filmene er ferdige sommeren 2013.

Vi har også produsert flere tekster til «Ukas art», som er en serie med bilder og tekster som skal offentliggjøres i forbindelse med lansering av våre nye nettsider, og tilbys som ukentlig serie til utvalgte media.

NML-prosjektet

I 2011 ble prosjektet «Naturmangfoldloven – Artsdatabanken med nettbasert verktøy for lokal og regional forvaltning» startet. Prosjektet er finansiert av Miljøverndepartementet og har som mål å i større grad tilpasse Artsdatabankens produkter og tjenester til forvaltningens arbeid knyttet til Naturmangfoldloven. I 2012 ble det gjennomført flere referansegruppemøter med representanter fra fylkeskommunal- og kommunal forvaltning, samt en web-basert spørreundersøkelse hvor 513 personer deltok. Resultatene blir tatt videre inn i utvikling og optimalisering av brukergrensesnittet på Artskart.

Fra strategisk plan: Artsdatabankens hjemmesider på internett (www.artsdatabanken.no) skal være attraktive og nyttige og skal være vår viktigste kommunikasjonskanal.

Vi jobber kontinuerlig med forbedringer av våre nettsider innenfor de rammer som finnes i eksisterende publiseringsystem.

Antall besøkende på Artsdatabankens nettsider er økende, og vi hadde i 2012 215.000 unike besøkende. Aktiviteten på vår Facebook har økt kraftig i løpet av 2012, og antall følgere er nå 1300. Artsdatabanken sender jevnlig ut elektroniske nyhetsbrev pr. e-post til ca. 1300 abonnenter.

Vi opplever også en økning i besøk på vårt engelske nettsted. I 2011 hadde vi 5.000 besøk, og i 2012 nærmere 6.000 besøk. Vi la i 2012 ut 7 nyhetssaker i engelsk språkdrakt.

Arbeidet med å etablere nytt nettsted for Artsdatabanken, med ny design og optimalisert søkefunksjon mot datavarehus, forløp som planlagt i 2012. Målet er å kunne tilby et attraktivt og oppdatert nettsted, og det har derfor vært høyt fokus på å utarbeide en god informasjonsarkitektur og mye nytt informasjonsinnhold i arbeidsprosessen. Lansering av nytt nettsted er satt til 31. mai 2013.

Fra strategisk plan: Artsdatabankens konferanse "NATUR" skal være en attraktiv årlig arena for å sette fokus på aktuelle tema knyttet til biologisk mangfold

NATUR 2012 ble arrangert 12. juni på Rica Hell, Stjørdal. Årets konferanse hadde tema «Fremmede arter i Norge», og var arena for lanseringen av publikasjonen «Fremmede arter i Norge – med norsk Svarteliste 2012». Det er også verdt å merke seg at NATUR 2012 fikk en svært god evaluering av de 190 personene som deltok på konferansen.

Internasjonal aktivitet

Fra strategisk plan: Artsdatabanken skal ha et internasjonalt engasjement med relevans til vårt mandat og nasjonale oppgaver

Artsdatabanken er etablert som en institusjon med fokus på nasjonale oppgaver. Samtidig ser vi at våre aktiviteter knyttet til formidling, dataflyt og datadeling om biologisk mangfold kommer stadig sterkere i fokus internasjonalt. I stadig større grad vil vår egen virksomhet bero på hva som skjer utenfor Norges grenser.

I 2012 har Artsdatabanken prioritert følgende internasjonale aktiviteter:

- **IPBES (Naturpanelet)**

FN vedtok i 2010 å etablere “Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services” (IPBES), i Norge kalt “Naturpanelet”. Regjeringen går inn for at Norge skal etablere et del- sekretariat i Trondheim for å fremme kapasitetsbygging under IPBES. Artsdatabanken har siden høsten 2010 deltatt i en arbeidsgruppe oppnevnt av Direktoratet for naturforvaltning (Trondheim Biodiversity Group – TBG). TBG skal skaffe fram det faglige grunnlaget for å fremme Norges kandidatur. Under dette initiativet er det startet noen pilotprosjekter for å demonstrere muligheter innenfor kapasitetsbygging under IPBES. Dette er finansiert av MD og UD. Artsdatabanken deltar også direkte i et av pilotprosjektene som rådgiver innenfor vårt kompetanseområde (bioinformatikk, tilrettelegging og tilgjengeliggjøring, standardisering) i India. Pilotprosjektet ledes av Norsk Institutt for naturforskning og foruten Artsdatabanken, deltakelse fra GBIF, Wildlife Institute of India og Naturhistorisk museum, UiO. Dette pilotprosjektet er videreført og vil fortsette ut 2013.

- **LifeWatch**

LifeWatch er et europeisk program for ”e –Science and Technology Infrastructure for Biodiversity Research”. Det er delvis finansiert av EU-kommisjonen gjennom EUs 7. rammeprogram for forskning.

Artsdatabanken deltar i et norsk konsortium som i 2012 arbeidet med et nasjonalt forprosjekt finansiert av Norges Forskningsråd. Konsortiet ledes av Norsk institutt for naturforskning. Andre deltagere er: Norsk institutt for vannforskning, Havforskningsinstituttet og den norske GBIF-noden. I 2012 ble det gjennomført en pilotundersøkelse av databehovene hos norske institusjoner og databrukere, det ble laget en metadata katalog over norske datasett, et dokument over rammeverk for fri datadeling og en analyse med forslag til veien videre. Rapporten fra forprosjektet ble levert i januar 2013.

Artsdatabanken er også med i et nordisk Lifewatch-initiativ som har som mål å utforme en søknad om midler fra Nordisk ministerråd.

- **INSPIRE**

INSPIRE (European Spatial Data Infrastructure) er et EU-direktiv som er under implementering. I Norge gjennomføres dette iht. Lov om geodata. Artsdatabanken har deltatt aktivt i den europeiske ekspertgruppe som arbeider fram dataspesifikasjon for data om biologisk mangfold, herunder biogeografiske regioner, habitater/biotoper og artsutbredelse. Senhøstes 2012 ble den endelige versjonen godkjent i EUs organer. Dette arbeidet ansees som meget viktig strategisk for deling av data om biologisk mangfold på tvers av landegrensene i Europa. I kommende år må det påregnes at Artsdatabanken vil få en viktig rolle i å dele data om arter i denne infrastrukturen.

- **EU-BON**

EU-BON (European Biodiversity Observation Network) er et europeisk initiativ med mål om å bygge en bedre og mer standardisert infrastruktur for biologisk mangfold-data, som kan underbygge en bedre og mer effektiv bruk av fjernmålingsdata. Prosjektet fikk full

finansiering fra EUs 7. rammeprogram i 2012. Dette prosjektet består av et konsortium med 30 institusjoner fra 18 land. Artsdatabanken er etter invitasjon med som norsk partner i Artsprosjektet. Sommeren/høsten 2012 ble det inngått kontrakt med det tyske "Museum für Naturkunde", som ledere av prosjektet. Arbeidet vil starte for fullt fra 2013. Artsdatabankens deltagelse i EU-BON her godt forankret hos NTNUs ledelse, og det er rektor ved NTNU som har signert de formelle dokumentene.

- **Encyclopedia of Life (EOL)**

Artsdatabanken og EOL undertegnet høsten 2012 en MOU. Dette er en samarbeidsavtale om utveksling av data mellom våre tjenester.

Artsdatabankens nye digitale løsning for formidling av kunnskap om arter, som blir tilgjengelig i 2013, vil gradvis fylles med artsdata i årene fremover. Via samarbeidsavtalen med EOL blir norske artsdata også gjort internasjonalt tilgjengelig, mens vi til gjengjeld kan presentere data fra EOL på Artsdatabankens nettsted

2.3.4. Regnskap for 2012

Regnskap for 2012 ble godkjent av styret i styremøte 07.02.13.

Vedlegg 5: Regnskap for 2012.

Vedtatt budsjett for 2012 var pålydende kr. 66.890.901 (se vedlegg 2). På grunn av nye tildelinger utover året hadde Artsdatabanken i 2012 disponible midler pålydende kr. 68.524.401. Dette er midlene som kom til etter at styret vedtok budsjettet for 2012:

- Tildelingen fra KD ble kr. 705.500 større enn signalisert tidlig i 2102.
- MD: Kr. 250.000 til å avholde kurs for fylker og kommuner.
- MD/DN: Kr. 600.000 til arbeidet med landskap innen «Naturtyper i Norge».
- Salg av bøker: Kr. 78.000.

Totalt forbruk i 2012 var kr. 57.373.537. Av dette er kr.12.198.549 (21 %) administrative utgifter (lønn, drift, styret), mens kr. 45.174.988 (79 %) er knyttet til prosjekter.

Kr. 11.150.865 overføres til 2013 (se vedlegg 5). Overført beløp er i stor grad midler som er disponert i kontrakter med kunnskapsprodusenter.

Overføring av midler fra 2013 til 2104 vil bli betydelig lavere (se kap.3.2).

3. Planer for 2013

I 2012 arbeidet både styret og de ansatte målrettet med å utforme en ny strategisk plan for Artsdatabanken. Denne planen gjelder for perioden 2013-2017. Det vil bli foretatt en revisjon av planen medio 2015.

Arbeidet med den strategiske planen har resultert i god forankring av visjon, verdier, målbilde for 2017 og mål/strategier både hos ansatte og styret, og gir Artsdatabanken god og omforent retning for det videre arbeid-

Strategisk plan for 2013-2017 ble vedtatt av styret 13.12.12, og vil være et sentralt styringsdokument for virksomheten de kommende år. De respektive årsplaner i perioden vil bygge på strategisk plan

Vedlegg 6: Strategisk plan 2013-2017

3.1. Plan for virksomheten i 2013

Årsplan og budsjett for 2013 ble vedtatt av styret 07.02.13 (vedlegg 7).

I 2013 vil fokuset være å videreføre og utvikle arbeidet med de produkter og tjenester som er etablert, samt å lansere noen nye.

Noen sentrale arbeidsoppgaver/milepæler i 2013 vil være:

- Versjon 2.0 av rapporteringsverktøyet Artsobservasjoner lanseres i april/mai 2013. I samarbeid med SABIMA og deres medlemsorganisasjoner vil vi fortsette arbeidet med å styrke folkelig medvirkning i rapportering av observasjoner via Artsobservasjoner. Vi vil også i større grad tilrettelegge for at profesjonelle brukere rapporterer sine observasjoner her.
- Artsdatabankens nye hjemmesider vil bli lansert i mai/juni 2013. Samtidig pågår en omfattende aktivitet for å strukturere og gjøre letter tilgjengelig det innholdet som skal presenteres her.
- Den første versjonen av «Arter på nett» vil bli lansert som en integrert del av de nye hjemmesidene. Denne løsningen vil bli vår viktigste formidlingskanal mht. kunnskap om arter i årene som kommer.
- Arbeidet med stedfestet informasjon i kartløsningen Artskart vil øke i omfang, både når det gjelder å øke volumet av innhold, forbedring av funksjonalitet og brukerdiallog. Versjon 2.0 av Artskart vil bli lansert i juni 2013.
- Arbeidet med utvikling av versjon 2.0 av typeinndelingen Naturtyper i Norge vil pågå for fullt, med et vitenskapelig råd og flere tematiske faggrupper som viktige pilarer. Versjon 2.0 skal være ferdig i juni 2014.
- Ny kunnskap om dårlig kjente artsgrupper vil fortløpende bli produsert gjennom Artsprosjektet. En omfattende kartleggingsaktivitet er satt i gang, og mange nye resultater vil bli presentert i 2013. Samtidig bidrar Artsprosjektet til arbeid med utdanning og infrastruktur knyttet til biosystematikk, spesielt gjennom arbeidet med forskerskolen i biosystematikk og arbeidet med DNA-strekkoding av arter i Norge.
- Prosessen knyttet til «Norsk rødliste for arter 2015» etableres høsten 2013, bl.a. med etablering av ekspertgrupper som skal gjennomføre risikovurderingene. Det arbeides i 2013 kontinuerlig med å styrke kunnskapen om art-habitat relasjoner, et viktig grunnlag for arbeidet med rødlista for arter.

Artsdatabanken vil generelt vektlegge kontakt og dialog med brukere av våre produkter og tjenester. Dette er en grunnleggende forutsetning for at Artsdatabanken skal kunne levere kunnskap om biologisk mangfold som kan anvendes til ulike formål. Ytterligere informasjon om plan for virksomheten i 2013 finnes i vedlegg 6.

Vedlegg 7: Årsplan og budsjett for 2013.

3.2. Plan for tildelt bevilgning for 2013

I 2013 har Artsdatabanken totalt kr. 67.568.865 til disposisjon. Av denne summen er kr. 11.150.865 overførte midler fra 2012 mens kr. 56.418.000 er nye tildelinger av penger for 2013. Tildelte midler for 2013 består av følgende bevilgninger:

Kunnskapsdepartementet	kr. 25.868.000
Miljøverndepartementet	kr. 29.500.000
Landbruks – og Matdepartementet	kr. 250.000
NVE	kr. 400.000
EU	kr. 400.000

Detaljer i budsjettet for 2013 er gitt i vedlegg 7.